

Szemle

SALLAI BALÁZS*

Recenzió a Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak című kötetről

Book Review of Science Strategy. A Handbook for Researchers

ABSZTRAKT

A bemutatott kötet tematikai gazdagságának köszönhetően a tudománystratégia témakörének első átfogó magyar nyelvű összefoglalása, amelynek elsődleges célközönsége a doktori iskolák oktatói és hallgatói, azonban végső soron minden humán tudományi területen tevékenykedő kutató számára releváns lehet, különösen napjaink kompetitív tudományos miliójére figyelemmel. A Nemzeti Közzolgálati Egyetem egyik munkaközössége által jegyzett munka alapvető fontosságú tudománystratégiai témákat érint. Ismertetésemben ezeket két nagyobb csoportra osztva mutatom be. Az első az általános tudománystratégia, amely a kurrens kihívásoknak megfelelő tudományos doktori képzést, a kutatási projekt tervezését és ütemezését, a megfelelő módszertan megválasztását és az egyéni karrierút alakításának lehetőségeit és esetleges nehézségeit járja körül. Másfelől számos fejezet foglalkozik a publikációs stratégia kérdéseivel és gyakorlati problémáival. E körben olvashatunk az angolszász típusú tudományos írás elvárásairól és ismerőseiről, a magas presztízssű nemzetközi folyóiratok cikkeinek felépítéséről, a megfelelő közlő hely kiválasztásának folyamatáról és az open accessről.

Kulcsszavak: tudománystratégia, tudományelmélet, tudománymetria, tudománymódszertan, doktori képzés, tudományos láthatóság

ABSTRACT

The book 'Science Strategy' provides researchers in the humanities – and thus in law – with knowledge that is now indispensable in today's competitive scientific milieu. The book is written by a member of the staff of the National University of Public Service and deals with topics of fundamental importance for science strategy. In this book review I will divide them into two major

* Dr. Sallai Balázs, PhD-hallgató, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; e-mail: sallaibalazs@mailbox.unideb.hu; ORCID: 0000-0002-6897-2872. A tanulmány a Gróf Tisza István Debreceni Egyetemért Alapítvány PhD Kiválósági Ösztöndíjból finanszírozott szakmai támogatással készült.

groups. The first is general science strategy, which covers the challenges of training for a doctorate in science, the planning and scheduling of a research project, the choice of appropriate methodology, and the opportunities and potential difficulties of shaping an individual career path. On the other hand, several chapters deal with the issues and practical problems of publication strategy. These include the expectations and conventions of Anglo-Saxon-style academic writing, the structure of articles in high-impact international journals, the process of selecting an appropriate venue and open access. Thanks to its thematic richness, this volume is the first comprehensive summary of the subject of science strategy in Hungarian language, primarily aimed at teachers and students in doctoral schools, but ultimately relevant to all researchers in the humanities.

Keywords: science strategy, science theory, scientometric, methodology, doktoral education, scientific visibility

A megalapozott és tudományos igényességű jogtudományi kutatásokhoz az utóbbi időben már számos kitűnő kézikönyvet lelhetnek fel a szerzők magyar nyelven is.¹ Ezek a munkák rendszerezik a tudományelméletre és kutatómódszertanra vonatkozó ismereteket, illetve sokszor praktikus tanácsokkal látják el az olvasót. A most bemutatásra kerülő kötet ezekhez képest egy merőben új és más, ám legalább ilyen fontos területre kalauzol el bennünket, ami a tudománystratégia. „A mérések alapján az egyes kutatók publikációs ismeretei hiányosak, bárminemű tudománymetriai elemzési kompetencia nélkül élük tudós életüket. A jelenlegi hazai közegben ez sokak számára egyfajta kényelmes, langyos állóvizet jelent, amelyet láthatólag nem érdekük sem lehűteni, sem felkavarni. Előbbi azonban megtörténik magától: a nemzetközi trendeket és a magyar szabályozások változásait nézve egyértelművé válik, hogy számukra szűkül az élettér.”² E figyelemfelkeltő gondolatokat A nemzetközi tudományos láthatóság eszközei című, 2021-ben megjelent kötet előszavában olvashatjuk, s első pillantásra úgy tűnhet, hogy ezek az állítások némileg túlzóak és pesszimisták. Ha azonban kissé jobban elmélyedünk a kortárs tudománymetria területén, olvasunk a kutatásfinanszírozás legújabb trendjeiről, vagy megnézzük, hogy egy, a saját kutatási területünkön releváns, a Scimago adatbázisban Q1-es besorolással rendelkező folyóirat milyen mennyiségi és minőségi kritériumok alapján fogad be kéziratokat, akkor rádöbbenhetünk arra, hogy az idézett soroknak van reális alapjuk. Egyes tudományterületek ugyanis – s véleményem szerint sok tekintetben a jogtudomány is ide sorolható – nem, vagy csak lassabban képesek megfelelni a kurrens tudományos sztenderdeknek. Ebben a helyzetben jelenthet kapaszkodót a most bemutatásra kerülő kötet a professzionális kutatók minden generációja, de főként a fiatal pályakezdő szakemberek számára ahhoz, hogy megérthessék az őket körülvevő nemzetközi és hazai tudományos kutatással kapcsolatos tendenciákat, és hogy megfelelő módon kezelhessék az ezekből eredő jövőbeli kihívásokat.

¹ A teljesség igénye nélkül: Jakab András–Sebők Miklós (szerk.): *Empirikus jogi kutatások – Paradigmák, módszertan, alkalmazási területek*. Osiris, Budapest, 2020.; Jakab András–Menyhárd Attila (szerk.): *A jog tudománya: tudománytörténeti és tudományelméleti írások, gyakorlati tanácsokkal*. HVG-ORAC, Budapest, 2015.; SZALMA József: *A jogtudományok kutatási módszerei: kutatómódszertan*. Patrocinium, Budapest, 2016.

² SASVÁRI Péter–URBANOVICS Anna: *A nemzetközi tudományos láthatóság eszközei*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021 [a továbbiakban: SASVÁRI–URBANOVICS: (2023a)] 7.

A *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak* című könyvet a Nemzeti Közszolgálati Egyetem munkaközössége jegyzi. A szerzők között különféle humántudományi területek szinte minden kutatói korosztálya képviselteti magát, ami sok szempontú megközelítést tesz lehetővé. A tudományos karrier más-más szakaszánál tartó szerzők közös elgondolása – amely a kiadvány alapötletéül szolgált –, hogy az egyre kompetitívebb nemzetközi tudományos környezet minden kutatótól megköveteli az egyéni karrierút különböző távú előre tervezését.³ Tömören összefoglalva ehhez kínál segítséget az olvasó számára a kötet. Bár a címből egyértelműen az következik, hogy bármilyen – elsősorban bölcsészet- és társadalomtudományi területen dolgozó – kutatók számára relevanciával bír a kiadvány (ami persze igaz is), mégis véleményem szerint a legnagyobb haszonnal a doktoranduszok forgathatják. A szerzőgárdának ugyanis nem titkolt célja volt az, hogy e hiánypótló kötetrel elsősorban a jelenlegi hazai doktori képzés hiányosságaira és fejlesztési lehetőségeire mutassanak rá, amellyel a doktori iskolák vezetőit és hallgatóit is orientálhatják.⁴

A könyv két nagyobb egységből áll. Az első a Kutatástervezéstől a publikációig, míg a második a Kutatási projektek, láthatóság, karriertervezés címet viseli. E helyütt azonban nem e logika mentén szeretném bemutatni a kiadványt, mivel az egyfelől tartalmaz a tudománystratégiával kapcsolatos általánosabb jellegű fejezeteket, másfelől pedig kifejezetten a publikálással összefüggőeket. Így a továbbiakban ezt – a nyilvánvalóan önkényes – felosztást követem majd.

1. Általános tudománystratégia

A legelső fejezetben – amelyet *Demeter Márton* írt – a 21. századi doktori képzéseket érintő kihívásokról és az ezekre való adekvát reagálás lehetőségeiről esik szó. *Demeter* számba veszi mindazokat a fontos jellemzőket, amelyekkel véleménye szerint egy humántudományi területen működő doktori iskolának rendelkeznie kell ahhoz, hogy megfelelő kompetenciákkal vértessze fel a fokozatot szerezni kívánó hallgatókat.⁵ Az ő tollából született a *Módszertan a módszertanhoz* címet viselő rész is, amely világos és kézzelfogható példákkal mutatja be azt, hogy a kutatási eredmények közzétételének milyen kritériumai érvényesülnek a nívósabbnak mondható közlőhelyek esetében. Érdekes látni a statisztikai adatokkal alátámasztott, bár alapvetően történeti perspektívájú elemzést arról, hogy ma már az empirikus módszereket nélkülöző kutatások publikálása – legalábbis a nemzetközileg is látható kiadók kiadványaiban – gyakorlatilag lehetetlenné vált. Mainstream elvárásnak tekinthető ugyanis a reprezentativitás, az ehhez kapcsolódó szükséges adatmennyiség, a kontroll változók bevonása a kutatásokba, a statisztikai analízisek és modellek lehetséges alkalmazásai, illetve használt kutatási módszerek komplexitása is.

³ Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 10.

⁴ DEMETER Márton: A nemzetközi publikációs gyakorlat beépítése a doktori képzésbe. In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 13–27.

⁵ DEMETER: i. m. 22–24., 27–29.

A szerző itt arra is kitér, hogy a nagy kiadók alapvetően a nemzetközileg is elismert elit kutatóhelyek finansziális és technológiai lehetőségeiből indulnak ki ezen kritériumok felállítása esetében, ami a kelet-közép-európai kutatók esélyeit jelentősen rontja.⁶ A magyar tudományos közösség, és főként a pályakezdő kutatók ilyen realitásokkal való megismertetése valóban nagyon fontos, ám ezzel kapcsolatban véleményem szerint a kötet sajnos reflektálatlanul hagyta a *Multidisciplinary Digital Publishing Institute* (MDPI) által megjelentetett folyóiratokhoz kapcsolódó jelenlegi problémakört. Az utóbbi időben ugyanis főként a perifériához kötődő kutatói közösségek számára a nemzetközileg is látható Scimago Q1 és Q2 kvartilisekbe sorolt folyóiratokban való publikálás egyik bevett módjává vált az MDPI sokszor multidiszciplináris jellegű, gyors átfutású és a lektorálást csak bizonyos szempontokra korlátozó periodikáiban való megjelenés, amely egyes álláspontok szerint tudományetikai szempontból aggályos lehet, míg mások úgy vélik, hogy az MDPI egyszerűen egy új, eddig nem alkalmazott üzletpolitikát folytat.⁷ Talán szintén helyet kaphatott volna – akár önálló fejezetként is – egy, az MDPI és a Big Five-ként emlegetett nagy kiadók standardjainak összehasonlítása is.

Szintén általános és megkerülhetetlen témát dolgoz fel *Bazsó-Vigh Vivien* a kutatási terv témájáról írott fejezete. Külön kiemelésre érdemes, hogy a komoly kutatói pályázatok által egyre inkább számonkért adatvédelmi összefüggésekről is írt a szerző,⁸ s további értéke a szövegnek, hogy lépésről lépésre magyarázza el a jó kutatási terv elkészítésének menetét, illetve egy ilyen írásmű felépítését. Nem tér ki azonban részletesebben a társadalmi hasznosulás kérdésére, amely személyes tapasztalataim szerint az adatvédelemmel párhuzamosan szintén egyre gyakrabban előforduló kötelező eleme egy-egy kutatási tervnek. Komoly hiányosság róható fel továbbá abban a tekintetben is, hogy a hipotézis megfogalmazásával foglalkozó részben a szerző nem ejt szót arról, hogy nem mindenfajta tudományos kutatás igényel hipotézist: például a felfedező típusú kutatások általában nem.⁹ Ezt azonban orvosolja Fehér Katalin Kutatási projektek tervezése és ütemezése című fejezete, amely szót ejt a kutatási kérdések, illetve a hipotézisek megfogalmazásának

⁶ DEMETER Márton: Módszer tan a módszer tanhoz. In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 43–45.

⁷ Erről: CSOMÓS György–FARKAS Jenő Zsolt: Understanding the increasing market share of the academic publisher "Multidisciplinary Digital Publishing Institute" in the publication output of Central and Eastern European countries: a case study of Hungary. *Scientometrics*, 2023/1, 803–824. (DOI: 10.1007/s11192-022-04586-1); CSOMÓS György–FARKAS Jenő Zsolt: Az MDPI kiadó magyarországi térhódításának okai: kényszer, érdek, teljesítményértékelés. *Magyar Tudomány*, 2024/1, 121–134. (DOI: 10.1556/2065.184.2024.1.14); SASVÁRI Péter–URBANOVICS Anna: Az MDPI kiadójú közlemények helyzete – látélet az EU 27 tagállamában. In: Karlovitz János Tibor (ed.): *What will our Future be Like? 2 Essays in German, 7 in English, 30 in Hungarian Language*. Sozial und Wirtschafts Forschungsgruppe, Grosspetersdorf, 2023, 209–221.

⁸ BAZSÓ-VIGH Vivien: A jó kutatási terv: kihívás és megvalósítás. In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 33.

⁹ FÓNAI Mihály: Az államtudományi kutatás alapjai és főbb módszertani irányai. In: Szabadfalvi József (szerk.): *Az állam- és jogtudományi kutatás alapjai és főbb módszertani irányai*. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen, 2021, 11.

praktikáiról is, csakúgy mint az adatvédelem és az adatmenedzsment témájáról.¹⁰ Megismerhetjük itt továbbá a kutatási projekt fogalmi ismérveit, annak helyes megtervezését, ütemezését és kivitelezését fiktív kutatói, sikeres és sikertelen példákkal illusztrálva. A kötetben egyébként számos fejezetben előkerülnek ilyen esettanulmányok, amelyeknek szerepük, hogy kézzelfoghatóbbá tegyék az olvasó számára az olvasottakat. A kutatási projektekről szóló fejezetet mintegy kiegészíti, illetve demonstrálja a *Marie Skłodowska-Curie Actions* posztdoktori pályázatról szóló rész, amelyet *Tóth Tamás* jegyez.¹¹ Ebben tulajdonképpen kérdés-felelet formájában kaphatunk képet arról, hogy milyen kritériumoknak kell megfelelni a pályázás során, s ami talán még fontosabb, hogy milyen buktatókra és nehézségekre számíthat az, aki él a pályázás lehetőségével. Az egész könyvet jellemzi az olvasmányos stílus, illetve a példák és praktikus tanácsok sokasága, ám azt gondolom, hogy *Tóth Tamás* a szöveg megírása során messzemenően ezt tartotta szem előtt, nem kis előnyére a szövegnek. Végezetül *Fehér Katalin* írása – amely egyben a kötet záró fejezete is – az akadémiai szférában elképzelt karriertervezésről és karrierutakról szól, megemlítve a fontosabb mennyiségi és minőségi kritériumokat a ranglétrán való előrelépés szempontjából, a karriertervezés mentális szempontjait, a digitális identitás, a virtuális karrier és a tudományos láthatóság fontosságát napjainkban, sőt olvashatunk gondolatokat az akadémiai influenszerekről is.¹²

2. Publikációs stratégiák

A publikálás a kutatási eredmények disszeminációjának legmaradandóbb, és éppen ezért legfajszínűsőbb tevékenysége. A kutatói életpálya szempontjából számos írott és íratlan szabállyal kell tisztában lenni ahhoz, hogy vizsgálódásainkat megfelelően publikálhassuk, ám a megfelelőség dinamikusan változó fogalom ebben a tekintetben. Az utóbbi években – némileg talán közeledve reáltudományi standardokhoz – a humántudományok esetében is felértékelődtek a folyóiratcikkek az egyéb publikációs formákhoz (például monográfia vagy könyvfejezet) képest. Ebből következően a különféle periodikákban való közlés foglalkoztatja leginkább a tudományos közösséget. A most bemutatott kötet is erre a közlési formára fókuszál. Bár erről a kiadványról általában véve is elmondható, hogy hiánypótló jellegű, véleményem szerint *Gulyás Adrienn* és *Háló Gergő* – némiképp össze is kapcsolódó – szövegei különösen nagy hasznukra válnak kezdő és haladó kutatóknak. Az előbbi ugyanis (az angolszász típusú tudományos írással kapcsolatban) jól rávilágít arra,

¹⁰ FEHÉR Katalin: Kutatási projektek tervezése és ütemezése. In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 109–111.

¹¹ TÓTH Tamás: Hogyan készülünk fel a Marie Skłodowska-Curie Actions posztdoktori pályázatra? In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 131–148.

¹² FEHÉR Katalin: Karriertervezés és karrierutak. In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 149–164.

hogyan az angolszász és a kontinentális cikkírás mennyire eltérő logikát követ,¹³ míg utóbbi a nemzetközileg kiemelkedő folyóiratokban megkövetelt közleményszerkezetét – amely nyilvánvalóan angolszász gyökerű – mutatja be.¹⁴ E két rész azért bír nagy jelentőséggel, mert a nemzetközileg is látható publikálási kritériumok egyre inkább az angol-amerikai megoldásokat modellezzik. Ez bizonyos univerzális tudományterületek esetében nem gond, ám a humántudományok némelyike számára már problematikusabb, hiszen az erősebb földrajzi kötöttségű, és gyakran elsődlegesen nemzeti nyelven (vagy legalábbis nem angolul) publikáló tudományos kutatók hátrányba kerülnek a tudományos láthatóság alapvetően angolszász befolyásolt keretrendszere miatt.¹⁵ Az ilyen területen kutatóknak – amennyiben szeretnék magas presztízsű folyóiratokban is publikálni – előbb-utóbb szembe kell nézni ezekkel a követelményekkel, és kutatásaikat olyan irányban módosítani, amely megfelel a már említett bevett modelleknek. A gyakorlatban ez legtöbbször azt jelenti, hogy a kutatók próbálnak a Scimago-besorolás szerinti minél magasabb, lehetőleg Q1-es vagy Q2-es közleményeket publikálni. Ezt erősíti az is, hogy Magyarországon a tudományos előmeneteli kritériumok leginkább Scopus-, illetve Scimago-centrikusak.¹⁶ Az említett kategóriájú folyóiratokban való publikálás jelentősége az egyetemi modellváltás óta még inkább megnőtt, s immáron nemcsak az egyéni kutatói karrier szempontjából fontos, hiszen az egyetemek is érdekeltek abban, hogy a hozzájuk affiliáló kutatók minél nívósabb közlőhelyeken jelentessenek meg publikációt, és ezzel növeljék az intézmény nemzetközi tudományos láthatóságát.¹⁷ Az egyetemek és más kutatóhelyek általában ösztönzik a Q1/Q2-es cikkek megjelentetését, sok esetben direkt jutalmazási rendszereket alakítva ki.¹⁸ Az ösztönzés azonban sok esetben egyfajta publikációs kényszerhez vagy publikációs presszióhoz vezet, amely az etikátlan publikálási gyakorlatok melegegye lehet, ráadásul az ezzel kapcsolatos tudományetikai határok is egyre inkább elmosódnak.¹⁹ A tudományos diskurzusban *Publish or Perish*-ként meggyökeresedett jelenség egyes szélsőséges esetekben

¹³ GULYÁS Adrienn: Az angolszász típusú tudományos írás. In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 55–70.

¹⁴ HÁLÓ Gergő: A nemzetközi cikkek felépítése. In: GULYÁS Adrienn–DEMETER Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 71–100.

¹⁵ SASVÁRI Péter–URBANOVICS Anna: A finn felsőoktatási értékelő rendszer. *Educatio*, 2023/3 [a továbbiakban: SASVÁRI–URBANOVICS: (2023b)] 488–489. (DOI: 10.1556/2063.32.2023.3.9).

¹⁶ TÓTH János József: Milyen folyóiratokban érdemes publikálni? A kézirattal megcélzott folyóiratok köre és jellemzői. In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 86. A közelmúltban a Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztályának Állam- és Jogtudományi Bizottsága revideálta a bizottsági folyóiratlistát, amelynek eredményeképpen a Scopus által indexált folyóiratok aránya a korábbi 28%-ról 89%-ra emelkedett. (SASVÁRI Péter–FEJES Zsuzsanna: Változó tendenciák az állam- és jogtudományok nemzetközi folyóiratlistájának MTA besorolásában a 2017-es és a 2023-as listák alapján. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 2023/2, 208. (DOI: 10.3311/tmt.13245). Ez is jól példázza számos tudományterületen megfigyelhető jelenséget.

¹⁷ VASTAG Gyula–NAGY Zsuzsanna–SASVÁRI Péter: „Tudsz úszni?” Magyar egyetemek 2019 és 2022 közötti, Scopus-azonosítóval rendelkező publikációinak elemzése. *Magyar Tudomány*, 2024/1, 144–145. (DOI: 10.1556/2065.184.2024.1.16).

¹⁸ SASVÁRI–URBANOVICS (2023a): i. m., 85–107; SASVÁRI–URBANOVICS (2023 b): i. m., 487.

¹⁹ SASVÁRI Péter: A tudományos publikálásra nehezedő nyomás. *Államtudományi Hírlevél*, 2023, 3–4. (DOI: 10.13140/RG.2.2.14211.07208).

egészen odáig vezethet, hogy a tudományometriai rendszerek már nem is a kutatók publikációs teljesítményét mérik, hanem azt, hogy a publikáció – a megjelenés helyét tekintve – mennyire felel meg a nemzetközi sztenderdeknek.²⁰ Sőt az ilyen számszerűsítések esetén a közlemény tartalma, illetve az abban foglalt újdonságok már szóba sem jönnek. Ebből is látszik, hogy nehéz feladat – különösen a csekély tapasztalattal rendelkező kutatók számára – a megfelelő megjelenési hely kiválasztása. Tóth János József ehhez ad elméletileg is megalapozott, de elsősorban gyakorlatias tanácsokat. A fejezet közérthetően vezeti be az olvasót a jelentősebb releváns adatbázisok (Scopus, Scimago, Web of Science) alapvető működési elveibe, ezzel is orientálva a kéziratát benyújtani szándékozó kutatót az optimális választás felé. Megítélésem szerint egyetlen praktikus információ marad ki ebből a részből: a nagyobb kiadók által működtetett *journal finder*-ek, amelyek segítenek az adott kiadó több száz, vagy bizonyos esetekben több ezer periodikájából kiválasztani a benyújtani kívánt közlemény szempontjából legrelevánsabbat.²¹ Ez már csak azért is lehet jelentős segítség, mert egy, az európai tudományos környezetben megszokott tudományterületi beosztás kereteiben gondolkozó kutató számára zavart okozhat az, hogy az angolszász (amerikai) tudományosztályozás más elvek mentén bontja szét az egyes tudományterületeket.²²

Szintén e szerző írta az *open access*szel foglalkozó egységet is. Ebben szó esik az *open access* kialakulásának folyamatáról, annak legális és illegális (árnyékkönyvtárak) formáiról, valamint a napjainkban oly problematikus predátor folyóiratokról is. Bár nagyon fontos folyamatosan felhívni, illetve fenntartani a tudományos közösség figyelmét e ragadozó folyóiratok jelentette veszélyre, ám a predátor lapok jellemzőiről nincs egyértelműen elfogadott álláspont.²³ Az ezzel kapcsolatos szerzői dilemmák listája ellenben meglehetősen hosszú lehet. Elég újfent utalni a már említett MDPI-jelenségre, illetve arra a sok ellentmondásra, amely a kiadók profitorientált működéséből fakad. A jelen kötet publikációs tevékenységre vonatkozó részeinek megismerésével azonban számos probléma kiküszöbölhető.

3. Záró gondolatok

Összességében úgy gondolom, hogy a *Tudománystratégia* című kötet nem hiányozhat a humántudományi, így a jogtudományi területen kutatók könyvespolcáról. Különösen igaz ez a pályakezdő, illetve a fiatal kutatókra, mivel ők talán jobban rá vannak kényszerítve a legújabb tudományos trendek változásainak minél gyorsabb

²⁰ SASVÁRI: i. m., 3.

²¹ Erről: SASVÁRI–URBANOVICS (2023a): i. m., 46.

²² BELÉNYESI Emese–SASVÁRI Péter: A közigazgatás-tudomány részterületeihez kapcsolódó, a Scimago adatbázisban szereplő folyóiratok klasszifikálása. In: Karlovitz János Tibor (szerk.): *Applied Sectoral Policies*. Sozial und Wirtschafts Forschungsgruppe, Grosspetersdorf, 2024, 195–196.

²³ TÓTH János József: Mit érdemes tudnunk szerzőként az open accessről? In: Gulyás Adrienn–Demeter Márton (szerk.): *Tudománystratégia. Gyakorlati útmutató kutatóknak*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 123.

lekövetésére, mint a szenior kutatók.²⁴ Ez a kis kötet felbecsülhetetlen segítséget jelenthet ebben, hiszen a legfontosabb témákat közérthetően és gyakorlatiasan mutatja be. Egy esetleges újabb kiadásban azonban az itt érintett tárgykörökkel még bővíthető volna. A fentebb említetteken kívül talán nagyobb figyelmet lehetne szentelni a szerzőség témájának is, hiszen jelentős diszkrepancia figyelhető meg az egyes tudományterületek között ebben a kérdéskörben. Ez nem csupán az egy- vagy többszerzős közlemények tudományos „értékének” megkülönböztetésének problémáját jelenti, hanem például a mesterséges intelligencia fejlődésének következtében előbb-utóbb újra kell gondolni azt, hogy ki is egy-egy tudományos munka szerzője.²⁵ Ehhez hasonlóan talán arról is érdemes lenne tenni egy rövid összehasonlítást, hogy a humántudományok területén miben tér el általában, valamint milyen kompetenciákat követel meg az egyéni és a kutatócsoportos tudományos vizsgálódás. Végezetül a karriertervezés szempontjából talán lehetne tárgyalni a női kutatókat érő kihívásokat is, amelyekkel a tudományos karrierépítés során szembe-sülhetnek,²⁶ hiszen ezek – sajnálatosan – valós problémák. Mindezekkel kapcsolatosan azonban le kell szögezнем, hogy jószándékú kritikusként igyekeztem szólni, aki nem győzi elégszer hangsúlyozni azt, hogy nagyra értékeli ezt a kötetet, amely egy új és úttörő vállalkozás – első magyar nyelvű – eredménye.

²⁴ VASTAG–NAGY–SASVÁRI: i. m., 149.

²⁵ KEREPESZKI Róbert: Történészek, „digitális történelem” és a mesterséges intelligencia. *Történelemtanítás*, 2024/1–2, 12.

²⁶ ALTER Emese–FAZEKAS-PARAGH Judit–KARÁCSONY Gyöngyi–KIRÁLY Magdolna–PERGÉNÉ SZABÓ Enikő–SZÁLDOBÁGYI Ádám–SZENTMIKLÓSI Bernadett: *Nők a tudományban: a női kutatók helyzete hazai és nemzetközi vonatkozásban*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2022, 15–18., 20–25., 32–33.